"ROBOTCHYJ NAROD"
(The Working People)
The official organ of the Ukrainian Social Democratic Party, Affiliated with the S. D. Party of Canada.
Published monthly by
The Executive Committee of the U. S. D. P. of Canada.
at 873 Main St. Winnipeg, Man.

M. Popovich, Editor.

Subscription $1.50 a year in Canada.
Elsewhere $1.75.

"РОБОЧИЙ НАРОД"
одинока в Канаді і найстарша в Америці соціял-демократична часопись, орган Укр. Соц. Дем. Партії в Канаді.

Виходить що тижня.

Редактор М. Попович.

Передплата на "Р. Н." виносить: в Канаді $1.50, а в других краях $1.75 на рік

Рукописий не звертає ся.

За оголошеня редакція "Р. Н." не відповідає.

Адреса до "Р. Н." така:
"ROBOTCHYJ NAROD"
Box 3658, (St. B.) Winnipeg, Man.

Ловля Риб в Каламутній Воді.

Всякий з нас знає, як то вигідно весною ловити рибу, коли тільки лід розтає і вода каламутна. Ходить собі риболов понад воду і де не сягне у воду, всюди рибу дістане. Колиж тілько вода прочистить ся так, що риба має спромогу бачити свого ворога, тоді вже і хитрими способами трудно її піймати.

Так же само вигідно капіталістам ловити робітників на жир для себе, коли наше суспільне житє і атмосфера, що нас робітників в ньому окружає, каламутні. Коли маси робочого люду вкриває тьма і вона не бачить ясно свого положеня, не бачить свого дійсного ворога, тоді капіталістичні "риболови" ловлять її в сіти політичного і економічного рабства.

Колиж лише атмосфера довкруги робітників проясняєть ся, і робітники починають добачувати своє прикре і невигідне положенє, наші "риболови" зі всіх сил каламутять тую атмосферу. Їм се вигідно, але тяжко відбиваєть ся тота муть на інтересах робочого люду.

Проміж робітниками штучно викликає ся антагонізм, сварки, міжусобиці, роздори, недовіре, а то й ненависть таки до своїх товаришів праці, при помочи племінних, національних і релігійних порізнень, в чім капіталістам неоцінену прислугу дають всякі націоналістичні і релігійні агенти-агітатори. Ті агенти, перше всего, старають ся держати робітників різних народностий або різних релігій з далека від себе, роз'єднаних і ворожо до себе настроєних, що незвичайно потрібне для капіталістичної кляси. Нез'організовані, роз'єднані робітники рішучо не можуть вести успішно борби з своїми гнобителями-визискувачами, чи то на поли економічнім, чи хоч би й на політичнім. В часі страйків одних, другі достарчують страйколомів. В часі всяких виборів тих роз'єднаних, політично несьвідомих робітників прямо купує ся для одної або другої капіталістичної партії. Продають їх згадані безсовісні агенти, котрі відтак за свою злочинну роботу, по своїх таборах ще й „патріотами" себе величають.

Особливож жваво торгуєть ся тут нашим народом. Гонить ся народ з одної партії до другої, показуючи йому обітниці вартости "вербових грушок". І народ наш, хоч вже стільки разів обманений, не бачить еще, що його все береть ся на клини обману. Він все ще вірить, що ся або та капіталістична партія — консервативна або либеральна — є його приятелем. Ловить ся на обітниці, хоч бачить, що часто майже рівночасно та сама партія в різних провінціях різно ставить ся до одного і того самого питаня, котре його об ходить (прим. в справі двомовних шкіл).

Не хоче він хиба бачити і того, що в потрібну капіталістам хвилю, обидві сі партії на випередки цькують на нього і використовують проти нього навіть нечисту роботу своїх таки агентів.

Теперішний хрестоносний похід проти горожан і мешканців Канади, що походять з ворожих тепер Англії держав, проповідуваний пресою і верховодами тих обидвох капіталістичних партій показує їх тепер, хто вони ті ваші "приятелі", за котрих ви в часі виборів так побивали ся. Любили вас недавно, а тепер кричать, щоб вам горожанські права відібрати, щоб вас по тюрмах замикати.

Їхні агенти навчили вас сторонити від робітників других народностий, особливож від з'організованих, і ви порогів тих організацій не переступаєте, але ваші "приятелі" троюдять на вас, кажучи, що то лише ви агітуєте проти регістрації і конскрипції, хоч вони знають, що се брехня. Вони не згадують про те, що се в першій мірі роблять сьвідомі, з'організовані канадійські, анґлійські, французькі, жидівські, фінляндські і пр. робітники, що походять з держав союзників Анґлії, і що се не німецька інтрига, як вони кричать, але боротьба проти нової затії капіталу, що має завести робітників в невольницькі цупкі пута. Вас вибрали на "жертвенних баранів", бо з вашою смиренною вдачею і нез'організованостю — се дуже легко зробити. Капіталісти всюди так роблять, всюди так каламутять в суспільнім житю, де лише сього треба.

Канадийські капіталісти хотять тепер поріжнити тутешніх робітників, хотять скаламутити атмосферу, котра сприяла розвоєви їхньої сьвідомости, щоби серед тьми спокійно дальше ссати із них послідні їхні соки. Опамятайтеж ся хоч тепер в сю дуже важну хвилю і не дайте ся опанувати тьмі. Памятайте, що лише в робітничій організації ви найдете захист перед нею.

Пролєтар -- Буржуй -- Інтеліґент

I. ПРОЛЄТАР.

Слова пролєтар і буржуй або буржуа прийшли до нас з західної Европи. Значінє тих слів толкуєть ся там трохи інакше, чим у нас. Задачею сеї статї буде витолковане походженя тих слів і їх европейського значіня.

Після словаря, пролєтар є слово латинське, вперше уживане в старинним Римі; в своїм коріни воно має майже трагічний вислів, бо походить від слова "пролєс" — діти, потомки — і означає чоловіка нїчого кромі дітий не посідаючого.

Богато віків пізнійше слово пролєтар як і сама його поява, родить ся у Франції, але там воно толкуєть ся трохи відмінно: словом тим називають чоловіка не посідаючого капіталу або нерухомого майна, живучого з дня на день з труду своїх рук. Французького пролєтара зродила велика французька революція, яка хоч і освободила чоловіка, і оголосила його права, але майже не діткнула ся економічних условин і соціяльного суспільного устрою. Се була політична революція і після ньої відносини між людьми майже не змінились: панщизняний пан пропав, але пан-властитель остав ся; панщизняне право знесено, але більшість, так як і перед сим остала ся рабами меньшости. Перед законом всякий став ніби то рівний; особисті прикмети і здібности можуть підняти чоловіка на усяку висоту. До революції — будь в тебе і ге нїй Наполєона, — то не дослуживбись ся і ранги офіцира, коли ти не дворянин. А за Наполєона дехто осягав скиптр і корону. Нинїшний королївський рід в Швеції, се потомки наполєонівського жовнїра, мужика Бернадота.

Так, отже, при кінци 18 столїтя людина була освободжена, але для богатьох свобода та давала лиш одну можливість і один вибір — умерти з голоду або знова стати рабом, — тільки вже не рабом панщизняного "сіньора", але рабом капіталу.

Капіталісти скоро захватили в свої руки фабричний промисл; торговля із давна була їхнім ділом; до сього-ж трета кляса або стан — буржуазія (міщани) — мала в своїх рядах найбільше образованих людий. Людський ум, освободжений із пут рабства і грубих пересудів, бистро розвинув ся і досяг величезних розмірів: пороблено несподівані відкритя і винаходи, відкрито силу пари, винайдено ткацькі і інші машини. Дуже часто винахідниками були прості робітники, але вартість їх винаходів міг оцінити лише образований ум. Капіталіст купував винахід і застосував його в практиці; будовано фабрики і до них стягало ся мільони рук. Робітники, заманені доброю платнею, продавали свої хатини і переносили ся до міст. Декотрим "вибранцям фортуни" вдалось розбогатїти і вони ставали при хвості капіталістів, даючи початок новій клясі — дрібній буржуазії.

Але величезній більшости приходило ся круто: хоч гроша переходило через їх руки значно більше, ніж передше, то всеж той щоденний дохід міг кождої хвилї задержати ся з причини хороби, втрати спосібности до праці, краху фабрики і врешті, наслідком особистої лихої волї хазяїна. Так, отже, робітник, кинувши свій рідний куток, тратив і свободу, котру дала йому революція і кусень хліба, котрий давав йому капітал. І так повели народилась нова четверта кляса — великанське поколїнє робітничого пролєтаріяту, европейський пролєтар — син і батько бездомного фабричного робітника, не маючий жадного відношеня до землї і природи, чоловік, сьвідомий свого положеня, готовий кождої хвилї перефразувати знамениті слова Сієса: "Що таке четверта кляса? — Нїчо! — Чим вона повинна бути? — Всїм".

Наш український пролєтар в старім краю, в многім не подібний до західно - европейського пролєтаря.

Народив ся він недавно — після знесеня панщини в Австрії і освободженя селян в Росії—а саме слово пролєтар загомоніло в нас також недавно. Правда, що на Україні, а також і в Австрії, наш фабричний і мійський робітник такий же голий як і західно-европейський пролєтар; крім сего є в нас еще своєрідний тип сільського пролєтаріяту, ради котрого дуже скоро зростають; у всїх них — "ні кола, ні двору". Лиш наш пролєтар переважно хоть родив ся на селї, на своїм власнім шматку землї, в своїй хатинї; голод і нужда вигнали його з його хатини і землї, — але всеж він до них зітхає, все його тягне до села і мріє про землю. Европейський пролєтар бажає перше всего завоювати підприємства, фабрики; наш також не від мовив би ся від того, розуміє ся, але всеж його кращим баженем було би — дістати землї.

Американський пролєтар більше подібний до західно-европейського, бо й условини економічні і соціяльні одного і другого є до себе подібні.

(Дальше буде).

Син і Внук Шарлятана і Конокрада Найбогатшими Людьми в Сьвіті.

Хто з нас не чув про найбогатшого капіталіста у сьвіті, помершого передминувшого року мультимільонера Дж. Д. Рокефелера. Про нього знає цілий сьвіт; за послідних кілька літ, про нього говорило ся і писало ся в газетах та журналах більше чим про котрого небудь із пануючих "божих помазанників" в сьвіті. На жаль небогато правди про того капіталістичного опира і несовісного злочинця росказували сьвітови буржуазні перогризи.

Дж. Д. Рокефелер — се типічний американський павук - експльоататор, продукт американського вихованя і американських економічних та політичних условин.

Свої цікаві прикмети він завдячував злуці двох собі ріжних характерів в його особі: розуму і пуританського характеру матери і шарлятанського та злодійського сприту свого батька.

Вільям Рокефелер, батько Дж. Д. Рокефелера, був шулєром і конокрадом, котрого через цілє житє переслідували власти, так, що він мусїв раз у раз зміняти місце свого побуту, а навіть скривати ся під видуманими назвиськами. Любив він також зводити дівчат, а сталим його занятем була продаж шарлятанських медичних средств (лїкарств).

Завдяки своєму шикови і одній добрій прикметї, а імєнно повздержливости від алькоголічних напоїв, йому вдало ся оженити ся з розумною дівчиною Елїзою Дейвісон, дочкою досить заможного фармера в стейті Ню Йорк. Родичі Елїзи були проти тої женитьби, бо чули дещо про лиху славу Рокефелера.

Зараз таки кілька літ після женячки Рокефелери мусїли втїкати з Річфорду, бо Вільяма пошукувала полїція, обвиняючи його за крадіж коний. Втїкали вони вже з Джаном Д. Рокефелером, котрий тоді недавно явив ся був на сьвіт. Відтак після кількох літ Рокефелери мусїли знова втїкати дальше. І так скитали ся вони з місця на місце, аж остаточно опинили ся вони в Клївеленді. І там старичок Рокефелер продовжав свою торговлю ріжними шарлятанськими лїкарствами, а також час від часу занимав ся "торговлею кіньми". Врешті Вільям покинув свою сїмю і втїк до другого стейту. Умер він в Медісоні, Віск. під видуманим назвиском, нїкому незвісний. - Такий то був батько Джана Д. Рокефелера.

В. Рокефелер не дбав про свої сїмейні обовязки, про них мусїла дбати його жена. Вона звертала увагу, щоб дїти вчили ся і перш усього, були релігійні. Найбільше любила вона сина Джана Дейвісона Рокефелера. Джан ходив до школи і помагав матері в господарстві на фармі. Іноді заробляв у сусідних фармерів дещо гроша за рубанє дров або копанє бараболь і з того давав вкладки до "недільної баптиської школи", котру він любив більше, чим науку в публичній школї.

Після покінченя школи, він дістав місце в товарових складах в Клївеленді. За два роки він заощадив собі 800 долярів. Додавши до сього еще кілька тисяч долярів, котрі оставив йому батько, він заложив у спілцї з одним знакомим комісіонерське і агентурне підприємство. В тім то часї, коли то він двайцятилїтним хлопцем міг сказати собі, що він має значнійшу суму гроша, він дивно перемінив ся і переміну сю поясняють лише як патольоґічне явище: в ньому проявила ся батьківська слабість, котра його переслїдувала до кінця його житя, а іменно неповздержлива жадоба чужих гроший. Була се перше всього жадоба хитрістю і всякими штуками вибити ся понад всїх людий. — Так само поступав і його батько Вільям, котрий визискував несьвідомість маси на свою користь.

Дж. Д. Рокефелер не так любив золото, як радше тїшила його сьвідомість того, як то він перехитруючи других робив гроші. Всї його думки повертали ся коло гроша і задля нього він пожертвував всї тоті прінціпи, котрі дало йому материнське релїґійне виховане.

Хоч його інтерес оплачував ся добре, він тим не вдоволяв ся і постановив сам добувати нафту і продавати її купцям. Нафтяний промисл тоді був доперва в початковій стадії свого розвитку. Невелика компанія, до котрої з протягом часу вступало що раз більше капіталістів, заробляла кольосальні суми гроша і розвивала свою діяльність що раз ширше. Але Рокефедера се не вдоволило; йому захотїло ся усунути всяких конкурентів, що побіч нього заробляли також немало гроша, і завоювати монополь на добуване нафти. Щоби добути свою ціль, він почав праздиву війну проти конкурентів. Першим спосо бом борби проти них було приятельське зби женє, себто предложенє вступленя до його компанії; если сї предложеня були відкинені, тоді уживало ся всяких дипльоматичних штук; колиж і се не помагало, тоді вживало ся сили. Сила Рокефелера поля гала не лише в його мільонах, а перше всего, в тайних умовах з зелїзничими компаніями, котрі давали йому спеціяльні, два рази низші від звичайної ціни тарифи за перевіз, що поволи, але зовсїм певно несло загибіль його конкурентам.

Установленє таких спеціяльних тариф придуманих Рокефелером було протизаконне. Так само протизаконною була згода на ті тарифи зі сторони „Стандард Оіл Ко." Був се злочин з точки погляду торговельної моралї. Та не так на се задивляв ся Рокефелер. Той самий Рокефелер, котрий кождої неділї читав біблію і слухав "божого слова", сказав отверто, що він мав право так поступити, бо робив він се "задля розвою добуваня нафти і на добро всього народа", як пише ся в його автобіографії.

Розуміють ся, властий, для котрих вся його робота не була тайною, він не бояв ся, бо властиво він сам за посередництвом своїх гроший був паном тих властий, а навіть руководив всею політикою Злучених Держав.

(Докінченє в слїдуючім числї.)

Фабриканти Амуніції та Війна.

Фабриканти амуніції поступають так, немов би уряд був з'обовязаний давати їм замовленя і заключувати з ними ріжні умови. Як замовленя урвуть ся, то фабриканти амуніції не вагають ся поскаржитись.

Кілька літ тому анґлійська адміралїція вичеркнула фірму Кемел - Лерд зі спису доставців уряду. Тоді фірма не чекаючи довго, вислала до лорда Твідмавта лист, в якім подала урядови до відома, що вона видала шерів на чотири мільони штерлінґів (20 мільонів долярів) і взивала правительство, щоби дало їй замовленє, бо преціньо правительство дало позволенє на заложенє фабрики і поставленє машинерії.

Великі маси робітників в таких фабриках також підносять голос за збільшенєм зброєнь. Їм помагає імперіялістична преса.

Як скінчила ся південно африканська війна (межи Анґлією а Бурами), фірма фабрикантів зброї "Вулвич Арсенел" стратила замовленє, бо держава вже не потребувала оружа. Тоді часописи, які ніколи не обявляли жадної прихильности для робітників, почали нагло кричати, що держава з'обовязане удержувати тих робітників і давати їм сталу роботу при амунїції.

Мирове товариство, так звана "Ворлд Піс Фавндейшн" видала в 1911 р. брошурку під заголовком: "Синдикейтс фор Вор". В тій брошурці пише ся про вплив тих военних предприємців в Анґлії:

"Мусимо упритомнити собі факт, що з року на рік зростає число робітників, капіталістів та удільовців ("шеровців"), яких положенє є таке, що мир означає для них втрату, а війна добробут...

"З тих трох кляс, згаданих мною, найбільше небезпечною є кляса капіталістів, бо

ARCHIVES OF ONTARIO
TORONTO